

Ensamma hjärtan-klubben jubilerar

av Anders Hansson

Den som vill kan fira olika The Beatles-relaterade jubileer så gott som varje år. Men de årtal som slutar med en sju är alltid extra speciella. Inte bara för att det var den 6 juli 1957 som John Lennon och Paul McCartney träffades första gången. Den 1 juni är det 40 år sedan det mest klassiska popalbumet av alla, *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band*, släpptes.

Det är långt ifrån alla som är överens om att *Sergeant Pepper* verkligen är det bästa The Beatles gjorde. Men för Beatlesspecialisten Staffan Olander, som tar emot NE.se i arbetsrummet hemma i Södra Sandby, råder det ingen tvekan.

– *Sergeant Pepper* är absolut gruppens höjdpunkt, slår han fast. Skivan var banbrytande på så många olika sätt. Från låtarna och den experimentella produktionen till det påkostade omslaget, som var det första som innehöll låttexter.

Konsertsubstitut

Egentligen var det inte alls självklart att *Sergeant Pepper* ens skulle komma att spelas in. 1966 var ett tumultartat år för The Beatles. Först blev de fysiskt attackerade på Manilas flygplats efter att ha tackat nej till en inbjudan från skofetischisten och presidenthustrun Imelda Marcos. När gruppen sedan flög till USA för sin sista turné i det stora landet i väster möttes de av hatisk stämning bland kristna grupper och det anordnades stora bål där man brände skivor och andra Beatles-prylar. Bakgrunden var ett resonemang John Lennon fört med en journalist i England flera månader tidigare som gick ut på att kristendomen var på väg att förlora sin betydelse och att The Beatles just vid denna tidpunkt var mer populära än Jesus.

Medan gruppen i studion utvecklade allt mer komplexa låtbyggen kände de att de snarast blev sämre som livemusiker. Den hysteriskt skrikande publiken överröstade musiken och ingen hörde hur det lät. Allra tröttast på Beatlesmanin var antagligen George Harrison som efter konserten på Candlestick Park i San Francisco den 29 augusti 1966 meddelade gruppens manager Brian Epstein att han lämnade The Beatles. Efter en återhämningsperiod och ett beslut att det hädanefter fick vara slut på turnerandet var dock gruppen beredda att försvara sin position på poptoppen.

– En av idéerna bakom *Sergeant Pepper* var just att skivan skulle vara en ersättning för konserterna, berättar Staffan Olander. Den börjar med publiksorl och ett öppningsnummer som sedan återkommer som en avslutning. Därefter följer ett extranummer precis som på en konsert.

Trollkarl i studion

Personen som hjälpte The Beatles att förverkliga sin vision var George Martin, mannen som gav dem skivkontrakt och producerade deras plattor. Det är få som är bättre skickade att berätta om The Beatles musik än just George Martin. Redan 1994 kom boken *Summer of Love*, George Martins berättelse om hur *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band* kom till. På Staffan Olanders initiativ har det nu kommit en ny, omarbetad och väldigt exklusiv version. De bägge har känt varandra sedan 1974 och har samarbetat i ett annat bokprojekt tidigare.

– *Playback* heter den och den dokumenterar hela George Martins karriär, berättar Staffan Olander och plockar fram en låda tjock som en gammal familjebibel.

– The Beatles utgör bara några procent av allt som George Martin har gjort.

Staffan Olander tycker att George Martin spelade en mycket viktigare roll för The Beatles musik än vad som vanligen lyfts fram.

– Han hade en jättelik betydelse. Tidigare var producenten ofta den som satte igång bandspelaren och inte mycket mer. Men George Martin var musiker, arrangör och kompositör och dessutom väldigt uppfinningsrik.

Ett exempel på förtroendet The Beatles hyste för sin producent var inspelningen av *Strawberry Fields Forever* (som gavs ut på en singel tillsammans med *Penny Lane* och därför inte kom med på *Sergeant Pepper*) ges i boken *Summer of Love*. John Lennon kom på att han ville klippa ihop två olika tagningar av låten och George Martin svarade, något sarkastiskt, att det väl skulle gå bra. Frånsett det faktum att de två versionerna höll olika tempon och var i olika tonarter. "Jag är säker på att du kan fixa det, kan du inte", var Lennons svar. Det kunde George Martin. Det var varken första eller sista gången John Lennon gav George Martin förtroendet att förverkliga hans ofta ganska oprecisa önskemål. *Being for the Benefit of Mr. Kite* ville han skulle dofta som sågspånen på ett nöjesfält och han lär en gång ha bett att George Martin skulle få en sång att låta som en apelsin.

Drogad varseblivning

Det finns fog för att påstå att 1966 var det bästa popåret någonsin då många artister gjorde sina kanske allra bästa plattor. Paul McCartney var mest imponerad av *Pet Sounds* med The Beach Boys och det var också McCartney som var den starkast drivande kraften bakom *Sergeant Pepper*. Det var hans idé att skapa ett gemensamt alter ego för The Beatles att gömma sig bakom. Bland alla personer som figurerar på det myllrande omslaget återfinns talande nog även vaxdockor av The Beatles. Bland amerikanska band var det på modet med långa, fantasifulla namn. När turnéledaren Mal Evans på ett flygplan bad honom skicka pepparen fick Paul McCartney den inspiration han sökte.

Attityden som beatlarna gick in i projektet med var, enligt George Martin, att allt skulle öka värdet på albumet – omslag, produktion, låtar. Man ville åstadkomma något helt igenom annorlunda, helt igenom bra. Den som granskar plattan låt för låt och jämför med exempelvis föregångaren *Revolver* kan möjligen komma fram till åsikten att det finns fler svaga punkter hos *Sergeant Pepper*. Många har genom åren undrat vad rent indiska *Within You Without You* (George Harrisons enda bidrag som kompositör) har på en popskiva att göra. Men när man vant sig känns övergången från sitar och tambura till engelsk music hall i *When I'm 64* faktiskt helt naturlig.

Odiskutabelt musikaliskt värde har dock *A Day in the Life* som avslutar *Sergeant Pepper* (med undantag för den ihopklippta kakofonin som vevas om och om igen allra sist). Låten består egentligen av två olika låtar, skickligt sammanfogade med hjälp av ett kaotiskt "oljud" spelat av en fyrtio man stark klassisk orkester. Inspiration till verserna fick John Lennon från tidningen Daily Mail medan Paul

McCartneys stick är en snutt ur en låt om hans skoltid. Enligt en annan av kännarna av The Beatles musik, Ian McDonald, handlar *A Day in the Life* ytterst om varseblivning och drogen LSD:s påverkan på denna.

Bland andra höjdpunkter på skivan kan nämnas *Lucy in the Sky With Diamonds*, som inspirerades av en teckning av John Lennons son Julian, *She's Leaving Home* och *With a Little Help from My Friends*. Den senare sjöngs av Billy Shears, alias Ringo Starr, och blev ett slags signaturmelodi för Woodstockfestivalen 1969 där den framfördes av Joe Cocker.

Kärlekssommar återspeglad

Även om The Beatles skapade högklassig musik under ytterligare ett par år markerar *Sergeant Pepper* samtidigt en höjdpunkt och en vändpunkt. Gruppens medlemmar började söka sig åt olika håll musikaliskt och gled också ifrån varandra på det personliga planet. Allt mer avancerade inspelningar minskade *gruppens* betydelse. Ringo Starr lär ha sagt att det var under *Sergeant Pepper*-tiden som han lärde sig spela schack. Han satt med andra ord ofta sysslös. Brian Epsteins död i augusti 1967 under tragiska omständigheter skapade, förutom sorg, också förvirring hos beatlarna. Bråken om hur affärerna skulle skötas fortsatte i domstolen långt efter att gruppen splittrats.

Men när *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band* släpptes den 1 juni 1967 hade Summer of Love bara börjat och allt var fortfarande soligt, optimistiskt och magiskt. Även om *Sergeant Pepper* presenterades och av många uppfattades som ett slags konceptalbum var det inte riktigt sant. George Martin skriver att skivan inte är en enhetlig berättelse utan en samling mycket bra låtar som genom redigering fogats samman till en helhet. Ett bevis för detta är att inspelningen av låten *Sergeant Peppers' Lonely Hearts Club Band* påbörjades två månader efter att arbetet med själva plattan inletts. Ändå är det helheten och inte delarna som utgör storheten med *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band*. Skivan, skriver Ian McDonald i sin bok *En revolution i huvudet. The Beatles inspelningar och 60-talet*, "skapade måhända inte sin tids mentala atmosfär, men som en i det närmaste perfekt återspeglning förstärkte denna omtalade skiva tidsandan och spred den över världen".